

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

396 פ' ע'פ'ת ויקרא תש"פ נה' 6' א'יון 396
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: תפילה על רוחניות מתקבלת גם כשיש בה חיסרון

אולם יש תפילה הדומה לקרבן העוף, ובזה שונה העוף מן הבהמה שהותר שיהיה בו מום. ויש לומר כי העוף שונה בטבעו מהבהמה בזה שיכול להגביה עצמו מעל הקרקע ולרחף באויר, ורומז בזה למתפלל על דברים רוחניים ולא על דברים גשמיים, שאדם המתפלל על דברים רוחניים, תפילתו מתקבלת גם אם יש בה מום. וכדברי ספר חסידים (סימן קל"א): אם שואל אדם דבר שהוא שבח לבוראו, כגון על לימוד תורה או דבר אחר מחפצי שמים, ושופך את נפשו עליו, הקב"ה שומע תפלתו אע"פ שאין בידו מעשים טובים. עכ"ל.

שח פעם הגה"צ ר' חיים ברים זצ"ל: 'מי שהוא עני ואביון, אפשר להבין מאיפה יש לו פרנסה. הוא רואה שאין מה לאכול, אז הוא פותח תהלים ומדבר עם הקב"ה'.

'אתה יצרת אותי, אנא שלח לי אוכל, ותברך אותי בפרנסה'. ומיד השם שומע את תפילתו ושולח לו כל מה שהוא צריך. כולם יודעים מאיפה הוא מתפרנס.

אבל העשיר, אמר רבי חיים ברים, מאיפה הוא מתפרנס? הן יש לו המון כסף. החשבון הנפוח שלו בבנק נראה ממש טוב. הוא אמנם אינו מדלג על ברכת 'ברך עלינו', אבל אי אפשר להשוות את התפילה שלו לתחנונים של העני. העשיר בקושי שם לב למה שהוא מדבר, והעני עומד ומתנועע... אז אתם יודעים איך בכל זאת מגיע אוכל לעשיר? משום "ורחמיו על כל מעשיו". הקב"ה אומר לו, אתה לא יותר גרוע מבעלי חיים, לדגים אני נותן אוכל, וגם עליך, המיליונר, אני מרחם ונותן אוכל...

והנה, עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש... ואחד מהם הוא ש"לא נראה זבוב בבית המטבחיים" (אבות פ"ה, מ"ה). ויש לומר כי על היצר הרע אומרת הגמרא בברכות (סא.) שהוא דומה לזבוב היושב בין שני מפתחי הלב. ורומז למחשבות זרות המטרידות את האדם בשעת תפילתו.

והרוצה שלא יהיו לו מחשבות זרות בתפילה, על ידי שיחשוב לפני תפילת שמונה עשרה על כניסתו אל קדש הקדשים כמבואר בגמרא בברכות (ל.) ובש"ע (סימן צ"ח סעיף א'), וגילה לנו הבעש"ט הקדוש שהיכן שמחשבתו של האדם נמצאת, שם הוא נמצא בפועל [ואצט"ל מקצת מן הספרים המציינים יסוד חשוב זה. בספר כתונת פסים פרשת קרח דף מ' ע"ג בסופו כתב וזה לשונו: ובשם מורי שמעתי באריכות ונכתוב בקיצור, כי במקום שמחשבת האדם שם הוא כולו הן ברוחני, אם חושב ברוחני שם נשמתו, והוא הדין וכו', וזהו שאמרו (אבות פרק ד') 'אל תהי בז לכל אדם', כי יש אדם בליעל וכו', ואל תהי מפליג לכל דבר, ר"ל שיהיה פלגא לעילא ופלגא לתתא, זה אינו אלא או כולו למעלה או כולו למטה, על כן יזהר האדם ודפח"ח, עכ"ל.

עבודת הקרבנות לפני ה' במקדש צריכה להיעשות בכבוד והדר. בהתאם לכך מצינו מצוות בתורה העוסקות בהידורו של הקרבן ושלמותו, ומכאן האיסור להקריב לפני ה' קרבן בעל מום. נאמר בתורה: 'תמים יהיה לרצון, כל מום לא יהיה בו' (ויקרא כ"ב, יז-כה). ספר המצוות עשה סא. ספר החינוך מצוה רפ"ו. ועיין רמב"ם הלכות ביאת מקדש פרק ו, המונה חמישים מומים הפוסלים באדם ובבהמה). בכך נקבעה מצוות עשה בתורה, המחייבת, שכל הקרבנות יהיו תמימים ומובחרים (רמב"ם פ"א מהלכות איסורי מזבח ה"א). כמו כן יש איסור לא תעשה על אדם מישראל המקריב בהמה בעלת מום, שנאמר: 'כל אשר בו מום לא תקריבו, כי לא לרצון יהיה לכם' (ויקרא כב, כ). עיין ספר המצוות לרמב"ם לא תעשה צא. וראה ספר החינוך רפ"ה). והמקריב קרבן בעל מום חייב מלקות. לא רק מום קבוע נאסר אלא אף מום עובר, כגון, בעל גרב, ובעל יבלת, ובעל חזזית, שהם מומים שסופם להירפא, עם זאת המקריב לוקה.

לעומת זאת בקרבן העוף אין מום פוסל בו, שנאמר: 'תמים זכר בבקר בכשבים ובעיזים', כלומר, דווקא בהמות ואילו עוף לא נזכר בפסוק. במה דברים אמורים שהמום אינו פוסל? במום זעיר ובלתי מורגש, שאינו מגביל את תנועת העוף, כמו כן, כשאין במום זה חיסרון מורגש בגוף, אזי כשר לקרבן. מאידך, עוף שיבש גפו ופעולתו מוגבלת, או נסמית עינו, או נקטעה רגלו אסור לגבי המזבח, משום שאין מקריבין בהמה ועוף שחסר בהם אבר (תמורה דף יד. רמב"ם פ"ג מהלכות איסורי מזבח ה"א).

ויש לומר בדרך רמז כי התפילה נמשלה לקרבן כדברי הגמרא בברכות (כו:), ולכן באמת מן הראוי שהתפילה לא יהיה בה מום, היינו תפילה בכוונה ומעומק הלב ללא מחשבה זרה, כדוגמת הקרבן שאסור שיהיה בו מום.

וכך כתב בספר אגרא דפרקא (אות רצ"ד) על הפסוק (משלי י"ד, כ"ג): "בכל עצב יהיה מותר ודבר שפתים אך למחסור", וז"ל: "נ"ל לפרש הדבר על דיבורי התפילה שאדם מוציא מפיו, אם מדבר בכל כוחו וכוונתו עד שמרגישין כל איבריו, הנה יוותר בכל פעם בתפילתו ולא תהיה תפילתו לריק, מה שאין כן כשמדבר רק בשפתיו ואיבריו אינם מרגישים מיקרי התיבה כמו בעל מום "כל אשר בו מום לא יקרב", וכמ"ש תלמידי הבעש"ט על הפסוק "בוא אתה וכל ביתך אל התיבה" (בראשית ז', א'). עיי"ש. וזהו שאמר בכל עצ"ב (מלשון עצב"ם ועורקים, אם מדבר עד שכל גידיו ועורקיו מרגישים) יהיה מותר (בכל פעם בתפילתו, הנה יהיה לו מותרות מה שלא היה לו קודם התפילה יתוסף לו איזה הארה בנשמתו ומדה טובה, מה שאין כן) דבר שפתים אך למחסור. עכ"ל.

ובספר תולדות יעקב יוסף (פרשת חיי שרה) כתוב: שמעתי מפורש מפי מורי במקום שחושב האדם שם הוא כולו ודפח"ת. עכ"ל. ובפרשת שלח כתב: שמעתי ממורי זלה"ה מקום שהמחשבה של אדם מגעת שם הוא כולו וכו'. ובספר דגל מחנה אפרים (פרשת בראשית ד"ה ויאמר אלהים תדשא) כתב וז"ל, וידוע במקום שמחשבתו של אדם שם הוא כולו, נמצא כשמחשב בחכמה הוא דבוק ברגע ההוא כולו בחכמה וכו'. ובפרשת שמות (ד"ה ותעל), וז"ל, ידוע מאז"ז זלה"ה, כי במקום שמחשבתו של אדם שם הוא כולו, וכן הוא בדיבור ובמעשה באיזה מדרגה ובאיזה עילה שהוא שם, שם הוא קשור כולו בזה העולם, ובמעשה היינו שכשהוא קשור בטבעיות ולא הגיע לאמונת אלהות, אז גורם בגופו גם כן עבודות טבעיות, כיון שעוסק בדברים טבעיים הוא קשור כולו בטבע וכו'. ובפרשת מסעי כתב וז"ל, ובמקום שמחשבתו של אדם שם הוא כולו, אף שבעצם אינו עומד במקום שמחשבתו עם כל זה גופא בתר רישא גירא כו' ע"ש. ובספר לקט אמרי פנינים (דף ר"ט ע"ב) כתב זה לשונו: שמעתי מפורש מפי מורי, במקום שחושב האדם שם הוא כולו, אם חושב בקדושה במציאות השם יתברך וביחודי שמוותיו, דיוקנא שלו שלים קמי עתיק יומין, כי שם הוא כולו, וכן המהרהר הרהורים רעים וקשים, עומד ממש בגיהנם, ואש של גיהנם ממש בוער בו, והוא בחייו בשאול תחתית, מכל שכן אחד מותו, ירדו שאול חיים, וצדיקים ישמחו בשמח"ה אותיות מחשב"ה יעלצו לפני אלהים, עכ"ל. וממילא יזכה למעלת הקדושה של בית המקדש בתפילתו ויועיל לסלק את כל הזבובים הם המחשבות זרות מהתפילה ותפילתו תהיה נקיה ורצויה.

וכך כתב בספה"ק נעם אלימלך (פרשת לך לך): ונמצא, האדם הרוצה שתהא תפילתו נשמעת, צריך לכוין כאילו הוא מתפלל בארץ ישראל ובית המקדש בנוי ומזבח על מכונו ובהיכלו, והרי הוא כאלו דר עתה בארץ ישראל ועל ידי זה הוא בא לבהירות ודביקות גמור להתפלל בכוונה שלימה ביראה ובאהבה, כאילו עומד בבית קדשי קדשים. עכ"ל.

ובספר תימרון חידושי הוסיף לאור דברינו, להסביר בזה את דברי הגמרא בכתובות (ק): כל מי שאינו דר בארץ כמי שאין לו א-לוה. והנה בפשטות הגמרא התקשו רבים. אמנם, על פי דרכנו יתבאר, כי יכול יהודי לגור בין האומות, לעבוד למחייטו בין העכו"ם או בסביבה שאינה ראויה לכתחילה ליהודי בן מלך, אך אם יתפלל וישית ליבו לבית קדש הקדשים, לארץ ישראל ולבית הבחירה על מכונו ויסיר כל המעכבים מכוונתו - וכל עצמותיו תאמרנה ברגש ה' מי כמוך - הרי הוא כמי שיש לו אלוה, כיוון שמצהיר הוא בכך שאין לו חלק ונחלה עמהם ועם המונם, ה' הוא נחלתו בלבד. וממילא, אדרבה, תפילתו מהרה באהבה תתקבל ברצון כקרבן שאין בו כל מום, וקרבן-תפילתו הוא מן המובחר והראוי לעלות ע"ג המזבח בשופי. ולא עוד, אלא שאף הוא כביכול בכלל מי שביהמ"ק נבנה בימיו, כי במקום שכוונתו נמצאת, שם הוא כולו.

ומי יתן ותחזינה עינינו בשוב השם שבות עמו ברחמים וסדר העבודה לירושלים במהרה בימינו אמן.

רבי עקיבא גלגולו של יששכר

הגמרא במסכת שבת (קכז): מביאה את הצורך לדון לכך זכות גם במקרים קיצוניים, וכדוגמא לכך מספרת הגמרא: תנו רבנן, הדין חבירו לכך זכות דנין אותו לזכות. ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעל הבית אחד בדרום שלש שנים. ערב יום הכיפורים אמר לו: תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני! אמר לו: אין לי מעות. אמר לו: תן לי פירות. אמר לו: אין לי. תן לי קרקע. אין לי. תן לי בהמה. אין לי. תן לי כרים וכסתות. אין לי.

הפשיל כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש.

לאחר הרגל נטל בעל הבית שכרו בידו ועמו משוי שלשה חמורים: אחד של מאכל, ואחד של משתה, ואחד של מיני מגדים, והלך לו לביתו. אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו. אמר לו: בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרת לי מעות במה חשדתני? אמרת, שמא פרקמטיא בזול נזדמנה לך ולקחת בהן. ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרת לי בהמה, במה חשדתני? אמרת, שמא מושכרת ביד אחרים. בשעה

שאמרת לי תן לי קרקע ואמרת לי תן לי קרקע, במה חשדתני? אמרת, שמא מושכרת ביד אחרים היא. ובשעה שאמרת לי תן לי פירות במה חשדתני? אמרת, שמא אינן מעושרות. ובשעה שאמרת לי תן לי כרים וכסתות במה חשדתני? אמרת, שמא הקדיש כל נכסיו לשמים.

אמר ליה: העבודה כך היה, הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה, וכשבאתי אצל חבירי בדרום, התיירו לי כל נדרי ואתה כשם שדנתני לזכות המקום ידן אותך לזכות.

ועי' בספר שמירת הלשון (שער התבונה פרק ד') שממעשה זה "למד האדם הישר שצריך לדון את חבירו לכף זכות, אפילו אם אופן הזכות הוא היותר רחוק".

בעל השאלות (פרשת שמות סימן מ') נוקט שהפועל היה רבי עקיבא בן יוסף שהשכיר עצמו אצל רבי אליעזר בן הורקנוס. החת"ס בחידושו למסכת שבת מציין לדברי שו"ת הרמ"ע מפאנו (סימן ס"ג): "אותו בעל הבית רבי אליעזר הגדול שכבש שכר שכיר ומנו רבי עקיבא כדמפורש בשאלות, ואין ספק שאירע זה בזמן שהיה עם הארץ, ויש ללמוד מהאי עובדא כמה צניע ומעלי הוה גם בעת ההיא, שכן היה דן לכף זכות על כל דבר ודבר את בעל הבית".

ויש לדקדק בלשון הגמרא שהפועל אמר: "תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני". כלומר רבי עקיבא באותה תקופה היה עני ואביון והשכר עבור עבודתו לא היה בשביל מותרות אלא כדי לזון את אשתו ובניו הגוועים ברעב, בדרך כלל, אדם במצב כלכלי קשה כשרואה מולו אדם (וקל וחומר מעסיק) שביטו מלא בכל טוב, מתקשה מאוד לדון לכף זכות, ובכל זאת רבי עקיבא הפועל העני מתעלה על עצמו ודן את בעל הבית לכף זכות.

עוד יש לדקדק שהגמרא מציינת: "אחר שאכלו ושתו נתן לו שכר". ויש לומר, כיון שהיה זה בביתו של הפועל, בודאי כשראה הפועל את בעל הבית מגיע עם שלשה חמורים מלאי כל טוב, מיד הוציא לכבודו מאכל ומשתה וישב לאכול ולשתות עמו, כדי שיידע שכלל הוא לא מקפיד עליו ולא יצטער.

ויש לדקדק, מעשה זה היה בערב יום הכיפורים ויום פטירתו של רבי עקיבא היה בערב יום הכיפורים (יש מחלוקת בדבר אם נפטר ביום הכיפורים או בערב יום הכיפורים), וייתן לומר כי כאשר רבי עקיבא עשה מעשה של מסירות נפש לדון את חבירו לכף זכות, בחרו בשמים באותו יום בשנה שיעלה לפני בית דין של מעלה כדי שידונו אותו לכף זכות.

ובזה נבאר את דברי הגמרא בסנהדרין (ק): שרבי אליעזר חולק על רבי עקיבא אם לדור המדבר יש חלק לעולם הבא, וסבר רבי עקיבא שדור המדבר אין להם חלק לעולם הבא. ואמר שם רבי יוחנן על כך: "שבקה רבי עקיבא לחסידותיה". כלומר, שדרכו של רבי עקיבא לדון לכף זכות אף את הרשעים, כפי שמבארת הגמרא שם בהמשך.

משום כך רבי טרפון מתבטא על רבי עקיבא: "אשריך אברהם אבינו שיצא מחלצין עקיבא" (ספרי, פרשת בהעלותך), ומדוע מייחס רבי טרפון את רבי עקיבא לאברהם אבינו (עי' בספר נחלת שדה תנאים ואמוראים חלק א' שהבאנו כמה טעמים בזה). ולפי דרכינו יש לומר שרבי עקיבא היה דומה לאברהם אבינו בכך שהיה מצדיק את הרשעים ומחפש זכות במעשיהם. כמובא במדרש תנחומא ישן (פרשת וירא סימן ט'): ראה היאך הם מבקשים הצדיקים על העולם זכות, ומלמדין סיניגוריא זכות על ישראל ולא על ישראל לבד אלא אף על הרשעים שנאמר (יחזקאל ל"ג, י"א) 'חי אני נאם ה' א-להים, אם אחפוץ במות הרשע, כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה', למה? שמא יעשה תשובה. תדע לך שכן הוא, [שהרי] בשעה שביקש הקב"ה להפוך את חמשת הכרכים הללו [-סדום וחברותיה] נמלך באברהם שנאמר (וירא י"ח, כ) 'ויאמר ה', זעקת סדום ועמורה כי רבה וחטאתם כי כבדה מאוד', ומשמע כך התחיל אברהם ללמד עליהן סיניגוריא לפני הקב"ה, שהיה סבור שמא יעשו תשובה.

עוד יש להוסיף בזה, במעשה עם הפועל נמצא, כי משמים רצו שרבי עקיבא יעבוד אצל אדונו רבי אליעזר במשך שלש שנים ללא קבלת משכורת (לפחות בתחילה שעזב בפחי נפש ללא קבלת משכורת על עבודתו), ונראה לבאר על פי מה שכתב ב"שער הפסוקים" לרבינו האריז"ל (פרשת וישלח ד"ה וישכב), כי רבי עקיבא שהיה אחד מעשרה הרוגי מלכות לכפר על חטא מכירת יוסף, היה הגלגול של יששכר שנתלבש בו.

המקור לכך הוא בזוהר חדש (מדרש הנעלם רות דף פט טור ג'): "רבי יודאי הוה קמיה דרבי עזריה בר סימאי... אמר סוד ה' ליראיו, עשרה סבי קטולי מלכות אתענשו על מכירת יוסף, אמר ליה, רבי עקיבא לית ליה זכות אבות. אמר (דברי הימים א' י"ב, ל"ג) 'ומבני יששכר יודעי בינה לעתים'. פתח ואמר: 'ויבוא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא כי שכור שכרתיך', שכור השתא, שכרתיך לבתר זימנא".

וביאר המקובל האלקי הרמ"ק הקדוש ב"אור יקר" על הזוהר הקדוש (חלק י"ז דף רכז). מאמר זה, כי רבי יודאי שאמר: "רבי עקיבא לית ליה זכות אבות", התכוון לשאול, כי מאחר שהיה בן גרים ולא מבני אברהם יצחק ויעקב, איך אפשר שנהרג כדי לכפר על אחד מהשבטים שהיה לו חלק במכירת יוסף? על כך השיב רבי עזריה, כי רבי עקיבא הוא גלגול יששכר.

והוסיף שם חידוש נפלא, כי מטעם זה זכה רבי עקיבא ללמוד תורה כשהיה בן ארבעים, כי מקרא מלא דיבר הכתוב: "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים", והרי שנינו במשנה (אבות פ"ה משנה כ"א) "בן ארבעים לבינה". לכן התחיל ללמוד תורה כשהיה בן ארבעים, והנה לשון קדשו: "ותירץ רבי עזריה, שרבי עקיבא היה גלגול יששכר, ולכן היה אומר אנשכנו כחמור, כענין חמור גרם, ולכן מבן ארבעים שנה למד, כאומרו בן ארבעים לבינה, וכתוב ומבני יששכר יודעי בינה לעתים, ולא תמיד אלא לעתים, ולכך עת למד ועת לא למד, והכריח הדרוש עצמו כולו מהכתובים, ויבוא יעקב מן השדה, ופירש חמור גרם בזוהר פרשת ויצא, וכתב שכור שכרתיך, שכור השתא ביששכר, שכרתיך זימנא אחריתא ברבי עקיבא".

וכן מבואר ביאור זה על מאמר הזוהר חדש בדברי רבינו האריז"ל ב"שער הפסוקים" (פרשת וישלח ד"ה וישכב), וסיים האריז"ל: "זוה סוד יששכר חמור גרם, כי יששכר נתלבש ונתעבר ברבי עקיבא, שהיה אומר ואנשכנו כחמור".

וכן מבואר פירוש זה בדברי הגר"א מווילנא ז"ע בספר "יהל אור" על הזוהר הקדוש (ביאור ההיכלות פרשת פקודי דף ל טור ד), שמבאר שם שאלתו של רבי יודאי: "רבי עקיבא לית ליה זכות אבות, כי אי אפשר להתלבש בגוף רק שהוא שורשו, והנה הגרים [יש] להם אחיזה באברהם ויצחק שיצאו מהם ישמעאל ועשו, אבל לא ביעקב כידוע... וזהו ששאל, אחר שהוא בן גרים היאך אפשר להתלבש בו אחד מבני יעקב, [על כך השיב לו רבי עזריה] ונקט לישנא דגמרא (ברכות כז:), אמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים, רצונו לומר שיששכר נתגלגל ברבי עקיבא, שלכן זכה לתורה וזכה לבינה, עד שאמר משה רבינו ע"ה להקב"ה (מנחות כט:), יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי... וזהו שאמר, שכור השתא, שכרתיך לבתר זמנא, רצונו לומר דעכשיו יתנוצץ ביששכר, וכן אחר כך ברבי עקיבא".

דבר נוסף מצינו בספר לב אריה (לרבי יהודה אריה ליב האשקי, פרשת חוקת אות ט') מביא בשם זוהר חדש (איכה דף קיא.) שעשרת הרוגי מלכות נהרגו מחמת הקיטרוג של מידת הדין על מכירת יוסף, כפי שמובא גם במדרש פרקי היכלות רבתי (ה', ה'): לפי שעמדה מידת הדין לפני הקב"ה, ואמרה לפניו: רבש"ע! כתבת בתורתך (משפטים כ"א, ט"ז) "וגנב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת", ובני ישראל שגנבו את יוסף אחיהם ומכרוהו, מה בא עליהם? מיד נתנה הרשות לסמא"ל להכחיד עשרה גיבורים תחתיהם, להשלים הגזירה. ע"כ.

ובילקוט ראובני (פרשת וישב) הביא לכך רמז וז"ל: ואלה שמות עשרה הרוגי מלכות למעלה לחשבון הזה, רק אם נכתב רבי חנניא בן תרדיון בשני יודין, ויהיה עשר הנזכרים רבי שמעון, ורבי ישמעאל, רבי עקיבא, ור' חנניא בן תרדיון,

ורבי טרפון, ורבי יהודה בן בבא, ורבי אלעזר בן שמוע ורבי ישבב הסופר, ור' יהודא הנחתום, ור' חוצפית התורגמן, כל שמות בגימטריא אלפים שמונה מאות וחמישים ושמונה, עולה סכום שמות השבטים עם זבולון בשני וויין לבד יוסף ובנימין.

ומבאר ה"לב אריה" שעל עוון זה של מכירת יוסף, כל השבטים התגלגלו בעשרת הרוגי מלכות, שנהרגו על קידוש ה', חוץ מראובן, שהתגלגל בתנא רבי אליעזר הגדול וניצל. שכן לראובן לא היה חלק במכירת יוסף, שהרי רצה להציל את יוסף מידם.

וזאת רמזה לאה אימנו שאמרה (ויצא כ"ט, ל"ב): "כי ראה ה' בעיני", רא"ה ראשי תיבות: רבי אליעזר הגדול. שהשיגה ברוח קדשה שעתידי בנה ראובן לחזור בגלגול של רבי אליעזר הגדול, וינצל מהמיתה הקשה של עשרת הרוגי מלכות.

אלא שגם אם ראובן לא היה בעצה של הריגת יוסף, אבל הוא המליץ לאחיו לזרוק את יוסף לבור המלא בנחשים ועקרבים, ואף שכוונתו היתה לטובה, אבל הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה (יבמות קא:; בבא קמא נ.), ולכן רבי אליעזר הגדול נענש שגם הוא הושלך לבור, מידה כנגד מידה, כמו שמספרת הגמרא במסכת עבודה זרה (טז).

על פי זה יש לומר, יששכר נולד בשכר הדודאים שהביא ראובן מן השדה, משום כך, רבי עקיבא גלגלו של יששכר בא לעבוד אצל רבי אליעזר גלגלו של ראובן, כדי לשלם לו על שבזכותו זכה לבוא לעולם.

מצלת חודש ניסן:

א. בספר דרכי חיים מובא שהרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע, היה הולך עם שטריימל כבר מראש חודש ניסן עד אחר הפסח, כיון שהם ימים של יום טוב.

ב. המהרי"ל בתחילת הלכות ניסן כתב: ניסן הוא מלך מפני חג המצות שבו, וכל חודש שהוא מלך אין ראש חודש שלו אלא יום אחד. ובמנהגי מהר"א מטירנא ז"ל רמז זאת בתיבות: "החודש הזה לכם" "לכם" תיבות מלך. ע"כ. וכן רמז בספר קב הישר (פרק פ"ח). וכתב בספר להורות נתן (פר' שמיני עמ' סד), דלכן חודש ניסן מסוגל לניסים כיון שניסן הוא בחינת מלך, ואמרו חז"ל (פסחים קי.) דמלך פורץ גדר ואין מוחין בידו וכו'. עכ"ד.

ג. כתב השל"ה (מסכת פסחים אות ז'): "החודש הזה לכם ראש חודשים" כלומר החודש כולו הוא ראשי חדשים, כי כל יום ויום הוא כראש חודש. וכמו שכתב הטור (סימן תכ"ט) בשם מסכת סופרים (פכ"א ה"ג) דאין מתענין בניסן מפני שבאחד בניסן הוקם המשכן וי"ב נשיאים הקריבו קרבנם. ע"כ.

ד. כתב באגרא דכלה (פרשת פקודי): בשם הרב הצדיק הקדוש מהר"מ זצ"ל מרמינוב, דאותם י"ב ימים הראשונים, ימי הקרבת הנשיאים, המה כח כללי ליי"ב חודשי השנה, כל יום רמז לחודש שלם וכו'. וזכי הראות יכולין להתבונן בכל יום איזה מאורעות יהיה בחודש אשר הוא נגד היום ההוא, וכבוד אדמו"ר הרב הק' מהריע"צ היה כותב ברוח קדשו בכל יום מה יהיה בכל חדש, כנודע הדבר בפרסום לחבורתינו קדש, ובאותו השנה שנתבקש בישיבה של מעלה בחדש מנחם, לא כתב רק עד מנחם, והענין הוא בפרסום. עכ"ל.

ובספה"ק עבודת ישראל (לשבועות) כתב, על דרך ששמעתי שהריב"ש הקדוש אמר כשהגיע ר"ח ניסן שהוא ראש השנה למלכים, והושיב כל מלאך על כנו וכשראה מלאך אחד שלא ישר בעיניו היה ממנה אחר תחתיו. עכ"ל.